

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Teze diplomové práce

Zhodnocení významu mezinárodního obchodu pro Chorvatsko

Magda Francová

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Hlavním cílem této diplomové práce je zhodnocení významu mezinárodního obchodu pro Chorvatsko. První část je věnována analýze a syntéze relevantní literatury, která se týká mezinárodního obchodu a také je provedena celková charakteristika Chorvatska. Druhá část – praktická je rozdělena na tři části vyřčením tří hypotéz. První hypotéza se týká vlivu Evropské unie na zahraniční obchod, jestli je již nějaký účinek patrný. Druhá hypotéza se zaměřuje na vzájemnou spolupráci s Českou republikou a určení budoucích vzájemných vztahů. Třetí hypotéza slouží k určení vlivu a rozsahu negativních důsledků ruského embarga na mezinárodní obchod Chorvatska. Zvláštní důraz je kladen na cestovní ruch jakožto součást vývozu služeb. Na závěr je provedeno celkové vyhodnocení situace, ve kterém dojde k potvrzení nebo vyvrácení zkoumaných hypotéz, a tedy zhodnocení vlivu Evropské unie, ruského embarga a vyhodnocení vzájemných vztahů s Českou republikou. Poté jsou doporučena určitá opatření, která by mohla ekonomickou situaci v Chorvatsku zlepšit a je určena významnost mezinárodního obchodu pro Chorvatsko.

Klíčová slova

mezinárodní obchod, Chorvatsko, dovoz, vývoz, cestovní ruch, saldo obchodní bilance, obchodní dohody, EU

Cíl práce

Hlavním cílem této práce je zhodnotit, jak významný je mezinárodní obchod pro Chorvatsko. Tato diplomová práce zahrnuje několik postupných kroků, které vedou k dosažení hlavního cíle. Dílčím krokem je sestavení přehledu literatury, která je relevantní pro dané téma. Následně je určen vliv vstupu Chorvatska do Evropské unie na export, import a celkovou obchodní bilanci, jestli je již ovlivnění patrné a v jakém významu. Zvláštní důraz je kladen na cestovní ruch jakožto součást služeb. Poté je přistoupeno k dalšímu kroku, kterým je zhodnocení mezinárodního obchodu mezi Českou republikou a Chorvatskem, což poslouží k určení exportních příležitostí a budoucích vzájemných vztahů. Dalším podstatným krokem je zhodnocení vlivu ruského embargu a celé situace s ním související na chorvatský mezinárodní obchod, neboť sankce jsou současným problémem celé Evropské unie. Po splnění těchto cílů je tedy proveden hlavní, nejdůležitější cíl práce, a to celkové zhodnocení významu mezinárodního obchodu pro Chorvatsko.

Metodika práce

Teoretická východiska vycházejí se sekundárních dat, kterými jsou relevantní tištěná literatura a internetové zdroje, nejčastěji statistické údaje a přehledy. Je využita metoda komparace jednotlivých názorů autorů a následně je provedena syntéza. Teoretická část je rozčleněna jednak na kapitoly, které se vztahují k obecné problematice mezinárodního obchodu a dále na základní charakteristiku Chorvatska. Praktická část je postavena na metodě analýzy. Jsou podrobně shromážděny veškeré informace a data, které se týkají dané problematiky. Data pocházejí z důvěryhodných, především mezinárodních a chorvatských statistických zdrojů. Jsou pečlivě vybrána podle významnosti a vztahu k řešeným hypotézám. Pro porozumění chorvatských článků je využito autorčiny mírně pokročilé znalosti chorvatštiny, doplněné překladovými slovníky. Po zanalyzování situace je pokročeno k vytvoření různých tabulek, porovnávání s tabulkami, a tedy celkovému zhodnocení dané problematiky. Je vyřčeno potvrzení nebo vyvrácení zkoumaných hypotéz a na tomto základě je rozhodnuto o významu mezinárodního obchodu pro Chorvatsko. Jsou formulovány závěry a doporučení.

Zhodnocení výsledků

Záporná obchodní bilance, nedostatek přímých zahraničních investic, strukturální problémy a nízká konkurenceschopnost jsou základními nedostatky chorvatské ekonomiky. Tyto problémy trvají dlouhodobě a mají negativní vliv na rozvoj a navázání ekonomické spolupráce s novými partnery. Celkově se ale Chorvatsko řadí ke středně vyspělým státům s velkým potenciálem pro zlepšení situace, který bude rozvinut po překonání omezujících nepříznivých faktorů. Zahraniční obchod je pro Chorvatsko velice významným odvětvím a musí zapracovat na zlepšení obchodní bilance pro zlepšení celkové životní úrovně.

Na začátku byly definovány tři hypotézy, na které byla práce zaměřena. První z nich je: Chorvatsko vstupem do EU získá větší stabilitu, nové příležitosti a ekonomický rozvoj. Tato hypotéza nemůže být stoprocentně potvrzena, neboť vliv EU na Chorvatsko je sice v první řadě pozitivní, může však přinést i negativní následky. Na jednu stranu se Chorvatsku otevřel přístup do celé EU, turisté ze členských zemí sem mohou volně přijíždět, což by značilo možný budoucí nárůst. Na druhé straně ovšem tímto aktem

Chorvatsko ztratí na originalitě a jedinečnosti. Celkově se situace po vstupu do EU zatím nijak dramaticky nezměnila, zajisté došlo ke zvýšení exportu i importu, ale tato skutečnost nemá zatím výrazný vliv na saldo obchodní bilance, které je stále záporné.

Druhou zkoumanou hypotézou je tvrzení, že Chorvatsko vstupem do EU nabízí nové možnosti i pro Českou republiku a naopak. Tuto hypotézu lze přijmout, neboť po zanalyzování situace mezi Chorvatskem a Českou republikou a prozkoumání teoretických možností bylo zjištěno, že by se mohl očekávat příliv českých investic do tohoto teritoria, což by Chorvatsku pomohlo k pozvednutí a následnému zvýšení celkové atraktivity chorvatských obchodních partnerů. V současnosti a budoucnu je jejich vzájemná spolupráce zaměřena na ekonomický rozvoj v podobě investic, budování dopravní infrastruktury, ochraně životního prostředí a právě na kooperaci v rámci EU. Obecně jsou vztahy mezi Českou republikou a Chorvatskem velmi dobré.

Poslední zkoumanou hypotézou je, že pozitivní vliv vstupu Chorvatska do EU bude utlumen působením ruského embarga. Tato hypotéza bude definitivně prokázána až v průběhu času, situace se po dobu vyhotovování této práce stále mění. Ale již nyní lze říct, že ruské embargo Chorvatsko nijak významně nepostihne. Celkově ekonomicky Chorvatsko neutrpí velké ztráty jako některé jiné státy Evropské unie, které na tom jsou podstatně hůř jako Pobaltské státy, Španělsko nebo i např. Německo. Ztráty ale budou a jsou znát u malých producentů, kteří tento negativní vliv pocítí a je možné, že u mnohých dojde i k jejich zániku. Chorvatsko si nadále snaží vytvářet příznivé vztahy s Ruskem, které byly vždy na přátelské úrovni, a navzdory sankcím probíhá snaha o vzájemnou spolupráci. Pro Chorvatsko tedy sankce nejsou velkou překážkou pro fungování v rámci EU, ale než se se situací vyrovná a najde alternativní možnosti exportu, ještě to nějaký čas zabere.

Návrh opatření

Pro Chorvatsko je jednou z nejdůležitějších služeb a odvětvím pro růst turismus. Aby se mohlo dále rozvíjet a zlepšit svoji ekonomickou situaci i bilanci zahraničního obchodu, která je dlouhou dobu záporná, cestovní ruch je klíčovým faktorem úspěchu. K omezení negativního vlivu sezonnosti by Chorvatsko mělo usilovat o to, aby motivovalo turisty k návštěvám i během roku, kdy není klasická turistická sezona. Celkově se v současné

době zvětšuje atraktivita venkovského turismu, proto by se Chorvatsko mohlo zaměřit i na propagaci této atraktivity. Mohlo by využít dotací od EU na rozvoj venkova a následně přitáhnout pozornost turistů do oblasti Slavonie a dalších částí, které jsou ve středním Chorvatsku a turisté o nich vůbec nevědí. Konkrétně vhodně zvolená reklama na malebnou krajinu a hory v této části, na jejich tradiční slavonské pokrmy, by mohla nabízet zcela jiný a atraktivní pohled na Chorvatsko. Další příležitostí pro rozvinutí zájmu o tuto destinaci je využití zdravotního turismu. Jejich zdravotnictví je na velmi dobré úrovni a je finančně dobře přístupné. Zvláště lákavá by mohla být lázeňská centra, do kterých turisté mohou jezdit po celý rok. Chorvatsko by mělo využít větší propagace, lobbování a budování partnerských vztahů s ostatními zeměmi pro využití veškerého svého potenciálu. Propagace by měla probíhat především prostřednictvím elektronických médií.

Evropská unie negativně působí na jedinečnost a znaky typické jen pro Chorvatsko. Chorvatsko se musí snažit jít s novými ekologickými trendy, aby stále turisty dokázalo zaujmout v konkurenci ostatních přímořských států. Také by se měli zaměřit na zlepšení kvality ubytování a doprovodných služeb, aby se návštěvníci cítili v jejich turistických zařízeních dobře.

Velkým problémem Chorvatska je také nedostatek přímých investic. Rozvíjí se zde ale projekty v oblasti dopravní infrastruktury, potravinářském průmyslu, turistice, nebo v rámci ekologické ochrany Jaderského moře. Příležitost pro české firmy je tedy především ve výstavbě čističek odpadních vod, neboť v ČR je značné množství firem, které se tímto oborem zabývají. Poptávka je také po různých obnovitelných zdrojích, konkrétně vodní a větrné elektrárny, solární energie a jiné. Právě v ČR se tato zařízení vyrábí ve velkém, proto by mohla Chorvatsko zásobovat.

Pro překonání negativního vlivu ruského embarga je pokusit se o zvýšení spotřeby ovoce, což nejspíše významný účinek mít nebude, neboť měnit rychle zvyky obyvatel není lehké. Chorvatsko tedy musí hledat jiné obchodní partnery pro vývoz, nebo využívat reexportu do Ruska přes Srbsko a Bosnu a Hercegovinu, než se celá situace s Ruskem uklidní. Najít nové trhy ale zabere nějaký čas, který Chorvaté mohli věnovat spíše svému vlastnímu rozvoji, než jen zmírňování následků vyhrocené situace. Chorvatsko má ještě světu co nabídnout a lze říct, že při využití příležitostí a možností, které jsou aktuálně k dispozici, může být atraktivnějším státem, než kdy dříve.

Závěr

Chorvatsko není jen zemí odpočinku, kam všichni jezdí trávit své dovolené. Má svůj stoupající význam při výběru obchodního partnera pro společný obchod. Orientuje se zejména na vývoz potravin, minerálních paliv a strojů. V exportu potravin je největší podíl mandarinek, jablek a ryb. Dovoz zboží dlouhodobě značně převyšuje vývoz. V dovozu také dominují převážně potraviny. Nejdůležitějšími obchodními partnery pro vývoz jsou Itálie, Bosna a Hercegovina a Německo. Dovozními partnery pak jsou v největší míře Itálie, Německo, Rusko a Čína. V případě vývozu služeb je naopak Chorvatsko velice úspěšné, a to převážně v oblasti cestovního ruchu. Celkově se vývoz zboží a služeb podílí 40 % na celkovém HDP.

Chorvatsko svého vstupu do EU možná může litovat, ale na druhé straně jsou před nimi nové možnosti a přiblížení západnímu světu, které může Chorvatsko rozvinout. Prioritou je tedy v této době omezení vlivu ruských sankcí a hledání alternativních obchodních partnerů, což může být prospěšné i pro dobu, kdy již bude embargo zase zrušeno a situace se bude pomalu vracet k normálu. Otázkou je, jestli tato situace opravdu nastane a jak Rusko, Ukrajina a celá EU bude nakonec reagovat a jednat.

Zahraniční obchod je zásadní pro chorvatskou ekonomiku a je tedy třeba pracovat na zlepšování zahraničních vztahů. Významnou položkou zahraničního obchodu je cestovní ruch. Jádrem úspěchu Chorvatska je tedy v této oblasti. Prioritou je omezení sezonnosti díky zvýšení propagace zdravotního (především lázeňského) a venkovského turismu.

Seznam použitých zdrojů

KALÍNSKÁ, E. a kol.: Mezinárodní obchod v 21. století. Grada Publishing. Praha 2010. ISBN: 978-80-247-3396-8

KALÍNSKÁ, E., PETŘÍČEK, V.: Mezinárodní obchod I. Oeconomica. Praha 2006. ISBN 80-245-1066-9

KUBIŠTA, V. a kol.: Mezinárodní ekonomické vztahy. Aleš Čeněk. Praha 2009. ISBN 80-245-0608-4

PALATKOVÁ, M.: Mezinárodní turismus. Grada Publishing. Praha 2014. ISBN 978-80-247-4862-7

SVATOŠ, M. a kol. *Zahraniční obchod*. 1. vyd. Grada Publishing. Praha 2009. ISBN 978-80-247-2708-0.

Internetové:

BUSINESS INFO. Oficiální portál pro podnikání a export. [online]. 2014 [cit. 2014-10-02]. Dostupné z < <http://www.businessinfo.cz> >

DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU. Republika Hrvatska – Državni zavod za statistiku. [online]. 2014. [cit. 2014-11-30] Dostupné z < <http://www.dzs.hr> >

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. [online]. 2015. [cit. 2015-01-31] Dostupné z < <http://ihned.cz> >

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA. Gospodarska kretanja [online]. 2014. [cit. 2014-10-21] Dostupné z < <https://www.hgk.hr/kretanja> >

INTERNATIONAL MONETARY FUND. [online]. 2014. [cit. 2014-10-30] Dostupné z < www.imf.org >

TURIZAM U 2013. [online]. 2014 [cit. 2015-02-01]. ISSN 1331-341X. Dostupné z: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2014/SI-1515.pdf